

ต้นกำเนิดชุมชนลาว ณ ปลายกรุงธนบุรี

อพยพจากเวียงจันทน์

อพยพจากเวียงจันทน์:
ตั้งถิ่นฐานในปลายสมัยกรุงธนบุรี
เดิมรู้จักในชื่อชุมชนลาว
ก่อนกลายเป็นชุมชนบางไส้ไก่

ศูนย์รวมวัฒนธรรม

ศูนย์รวมวัฒนธรรม:
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ฝังลึก
ทั้งศิลปะการแสดง การทำขลุ่ยหมู่บ้านลาว
และงานช่างทำหัวโขน

พันธมิตรผู้พิทักษ์

พันธมิตรผู้พิทักษ์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(BSRU) เชื่อมโยงความรู้ร่วมสมัย
เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ผู้สืบทอดและรังสรรค์มรดกแห่งศิลปะไทย

นายสุข เพ็ไพ :

ผู้ก่อตั้ง (พ.ศ. 2501)
และผู้มีผลงานดีเด่นแห่งประเทศไทย ด้านวัฒนธรรมภาคกลาง
สาขาการช่างศิลปะ และการช่างฝีมือประจำปี 2535

นางเจริญ กิจราษฎร์ :

ผู้ร่วมก่อตั้ง และผู้มีผลงานดีในการอนุรักษ์
ของกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2543)

นายจักรพันธ์ เพ็ไพ :

ผู้ดูแลรุ่นที่ 2 ผู้สืบทอดและรักษามรดกงานช่างฝีมือในปัจจุบัน

Legacy Timeline

2507: รางวัลสินค้ามีคุณภาพ
จากหอการค้าไทย

2540: ยกย่องเป็นของดีเขตธนบุรี

2546: สินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว

6 สาขาหลักแห่งการรังสรรค์หัวโขน

1. ปะหุ่น

2. ปั้นหน้า

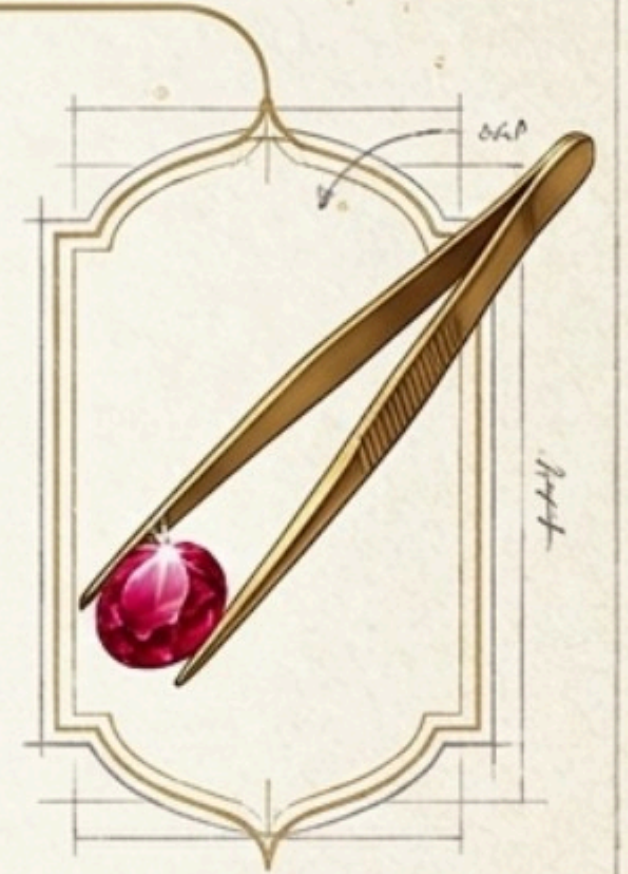
3. ตีลาย

4. ลงรักปิดทอง

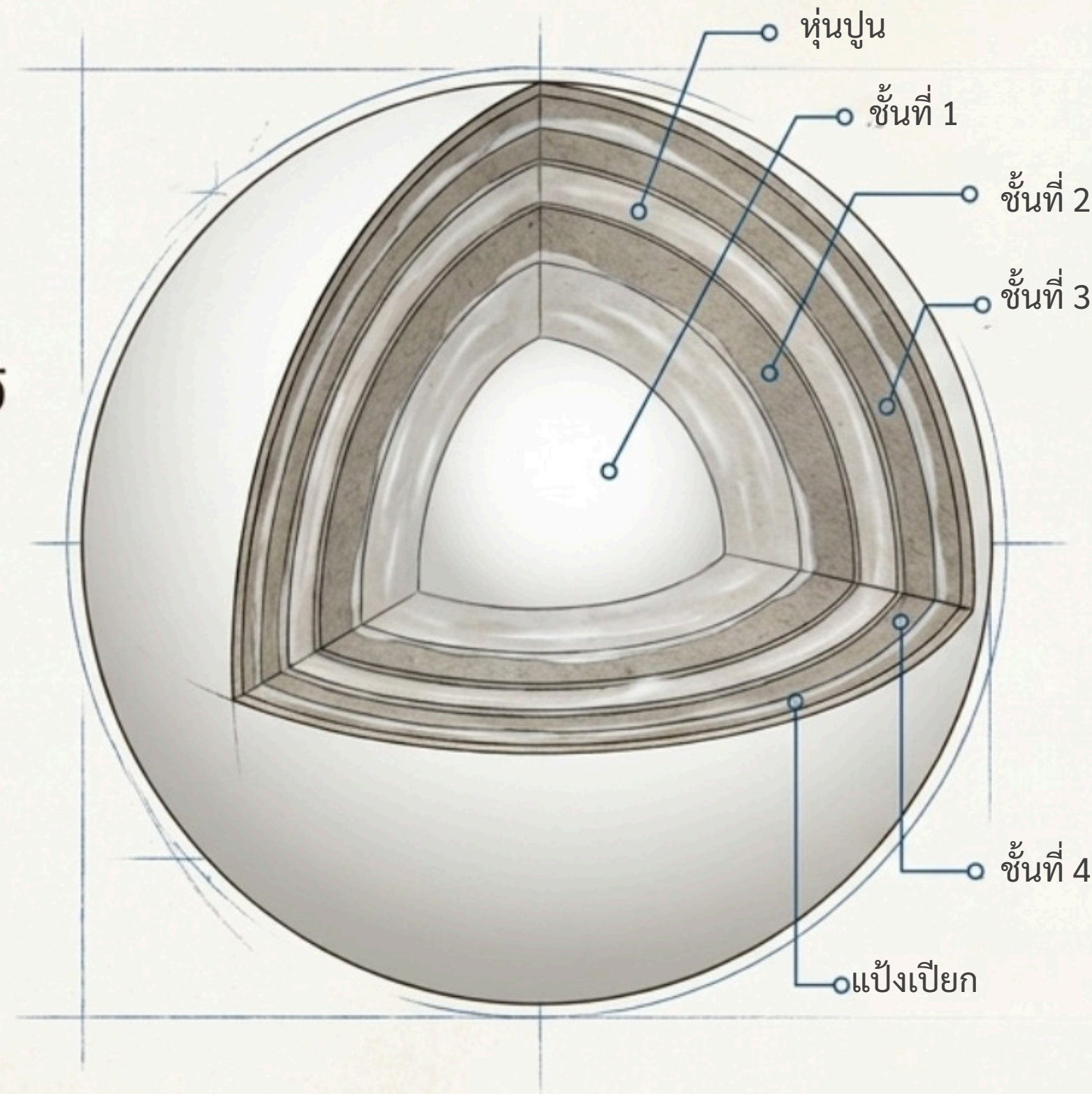
5. ลงสีและเขียนหน้า

6. ประดับพลอย

ขั้นตอนที่ 1: การปะหุ่น สร้างโครงสร้างที่แข็งแกร่ง

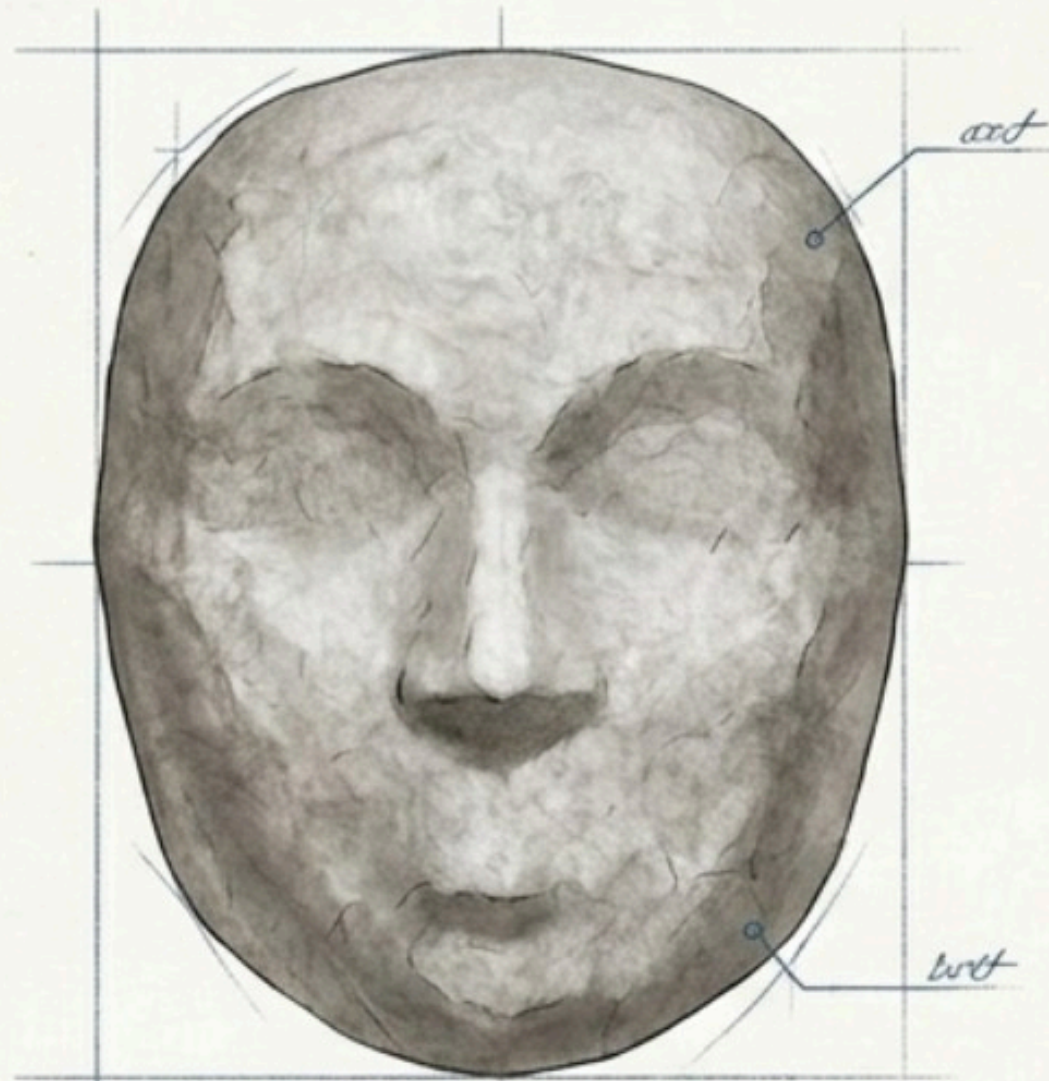
ชโลมหุ่นปูนด้วยแป้งเปียก จากนั้นนำกระดาษที่แช่น้ำไว้ มาปิดทับซ้ำไปมา 5-6 ชั้น เพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ก่อนนำไปตากแดด 1 วัน ให้เซตตัว

! ข้อควรระวังของช่าง

- **ขนาดกระดาษ:** ห้ามใช้ชิ้นใหญ่เกินไป เพื่อลดรอยต่อ
- **ความหนา:** ห้ามบางเกินไป โครงสร้างจะอ่อนยวบและบิดเบี้ยวเมื่อรับน้ำหนักเครื่องทรง
- **ความเรียบเนียน:** ต้องกดกระดาษให้เรียบเนียนและชโลมแป้งเปียกให้ทั่วจนเป็นเนื้อเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 2: การปั้นหน้า มอบจิตวิญญาณให้ตัวละคร

โครงกระดาษตากแดด 1 วัน

ปั้นขึ้นรูปด้วยดินผสม

เคล็ดลับความงาม: การสร้างเสน่ห์ให้หัวโขน

- ความเรียบเนียน: ใช้เครื่องมือหรือน้ำลูบดินให้เรียบสนิทเป็นเนื้อเดียว
- ความคมชัด: สัดส่วนและเส้นสายของลายที่คมชัดคือหัวใจสำคัญ ที่มอบเอกลักษณ์และเสน่ห์ให้ตัวละคร

ขั้นตอนที่ 3: การตีลาย ศิลปะแห่งช่องไฟและเครื่องทรง

กดดินลงแม่พิมพ์ลายไทย เพื่อสร้างลวดลายวิจิตรสำหรับประดับเครื่องทรง

หัวใจสำคัญของการตีลาย

- **1. ปริมาณดิน:** ต้องพอดี ไม่อัดแน่นหรือน้อยจนเกินไป
- **2. ความสมบูรณ์:** ลวดลายที่กดออกมาต้องครบถ้วนและไม่ขาดตอน
- **3. ช่องไฟและความแม่นยำ:** ตำแหน่งต้องกึ่งกลางพอดี การเว้นช่องไฟที่สม่ำเสมอคือตัวกำหนดความสวยงามของผลงาน

วิวัฒนาการแห่งวัสดุ: ผสานความรวดเร็วเข้ากับคามวิจิตร

อดีต (The Past)	ปัจจุบัน (The Present)
การเตรียมฐานปิดทอง	
 <p>ยางรัก: ใช้เวลาในการแห้งนานมาก</p>	 <p>สีน้ำมันสีเหลือง: แห้งหมาดเร็วขึ้นและสีเหลืองกลมกลืนกับเนื้อทองได้อย่างสมบูรณ์แบบ</p>
การเขียนหน้าตัวละคร	
 <p>สีฝุ่น: แบบดั้งเดิม</p>	 <p>สีอะคริลิก: ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อความทนทานและสีที่สดใสขึ้น</p>

การปรับตัวของวัสดุช่วยให้ช่างศิลป์ทำงานได้รวดเร็วขึ้น โดยยังคงรักษาสายเลือดและจิตวิญญาณความวิจิตรของหัวใจไว้ได้อย่างครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 4: การลงรักปิดทอง ประกายแห่งความวิจิตร

เทคนิคเฉพาะ:
การกระทุ้งทอง

กระบวนการ:

ทาสีน้ำมันสีเหลืองลงบนเครื่องทรง
รองนแห้งหมาดๆ แล้วจึงนำแผ่นทอง
คำเปลวมาปิดทับให้ทั่วบริเวณ

การกระทุ้งทอง:

ใช้แปรงขนสั้นกดและกระทุ้งแผ่นทอง
ให้แทรกซึมลึกลงไป ในซอกเล็กซอก
น้อยของลวดลายดิน

ผลลัพธ์:

เครื่องทรงเปล่งประกายสีทองอร่าม
แข็งแกร่ง และเป็นเนื้อเดียวกันทั่วทั้ง
ชิ้นงาน

ขั้นตอนที่ 5: ลงสีพื้นและเขียนหน้า กำเนิดตัวตน

การเตรียมผิว: ทาสีขาวรองพื้นในบริเวณใบหน้าที่ไม่ใช่เครื่องทรง

พื้นผิวขาวด้านสำหรับเขียนหน้า

ลายเส้นสีแดงและดำ

รายละเอียดดวงตา

การเขียนหน้า: ใช้สีอะคริลิกวาดเส้นสายและรายละเอียดบนใบหน้าอย่างประณีต

กฎเกณฑ์แห่งสี

สีสันและโครงสร้างใบหน้าของตัวละครแต่ละตัว ถูกกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดตามแบบแผนและวรรณคดี ทำให้หัวโขนแต่ละเศียรมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่ซ้ำกัน

ขั้นตอนที่ 6: ประดับพลอย สัมพัทธ์สุดท้ายแห่งความสมบูรณ์

เทคนิค: แตะกาวลงในช่องว่างบนเครื่องทรงที่เตรียมไว้ตั้งแต่ขั้นตอนการตีลาย จากนั้นบรรจุทองพลอยสังเคราะห์ลงไป

ผลลัพธ์: หัวโขนเสร็จสมบูรณ์ เปล่งประกายด้วยทองคำและอัญมณีพร้อมสำหรับนำไปใช้แสดงสะสม หรือสักการะบูชา

ศาสตร์แห่งขนาด: การปรับตัวของศิลปะสู่ยุคปัจจุบัน

หัวใหญ่ (ขนาดมาตรฐาน)

- จุดประสงค์: สวมใส่จริงสำหรับการแสดงโขนแบบดั้งเดิม

หัวกลางและหัวเล็ก

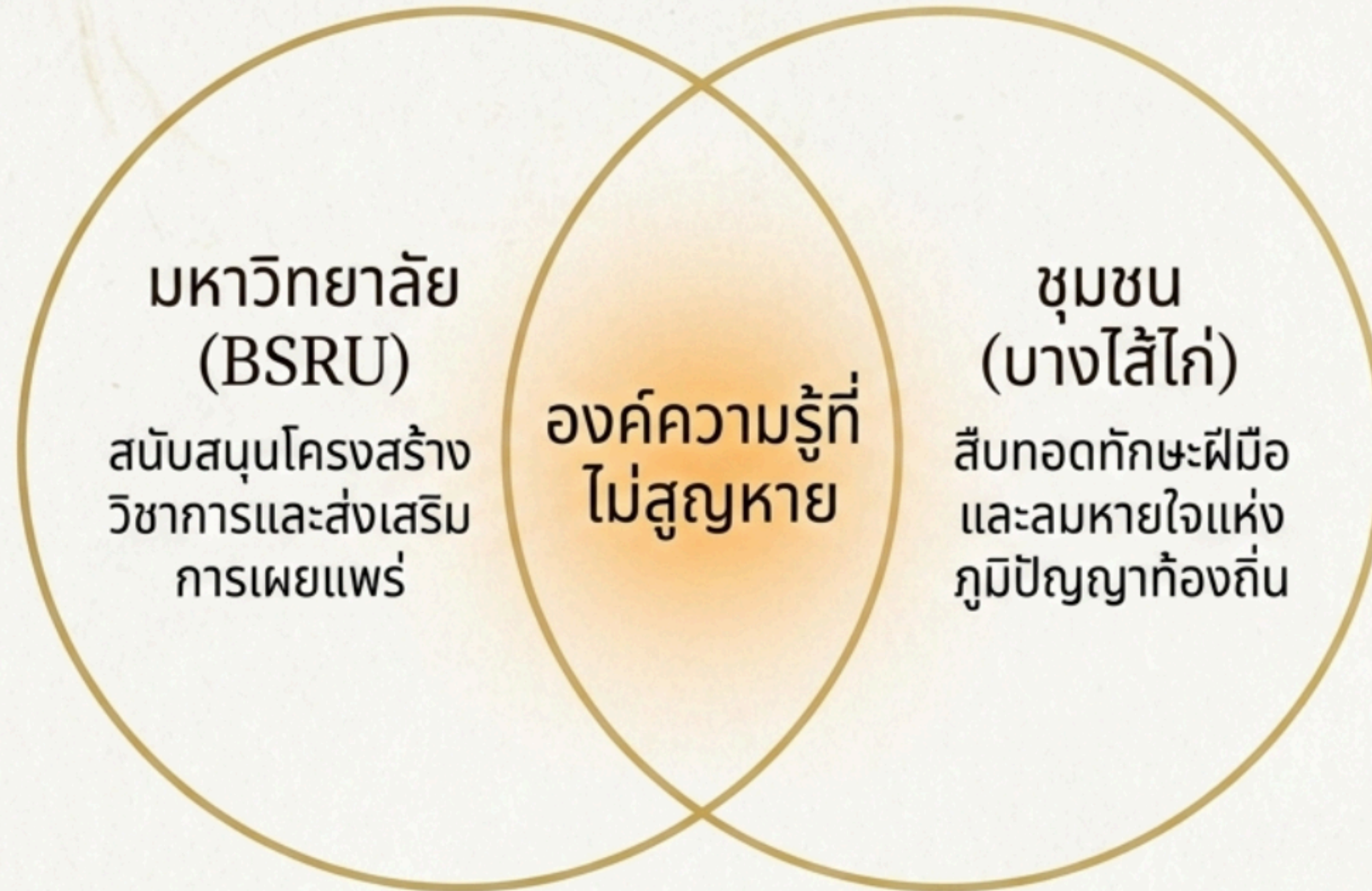
- จุดประสงค์: ของสะสมของที่ระลึก และงานตกแต่งบ้าน
- ตัวละครยอดนิยม: หนุมาน, ทศกัณฐ์, พระราม, พระลักษมณ์

หัวจิ๋ว (ขนาดเล็กพิเศษ)

- จุดประสงค์: วางบนหิ้งบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และของที่ระลึกที่เข้าถึงง่าย
- ตัวละครยอดนิยม: พ่อแก่, พระพิฆเนศ, พระพิราพ

มหาวิทยาลัย x ชุมชน: นิเวศแห่งการอนุรักษ์

มหาวิทยาลัยกับชุมชนเมื่อร่วมกัน องค์ความรู้จะไม่สูญหาย และหัวใจของศิลปปะทอยยังคงเต้นอยู่ในลมหายใจของคนบางไส้ไก่

สนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น

 สถานที่ตั้ง : ชุมชนบางไส้ไก่ ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ
แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

 ออนไลน์: Facebook Page - หัวใจบ้านศิลปะไทย
<https://www.facebook.com/ThaiArtHouse2501/>

อนาคตที่ถูกปั้นจากอดีต

“ความทรงจำไม่ได้เป็นเพียงอดีต แต่คือผู้สร้างปัจจุบันและอนาคต”

BSRU Learning Space - ทุกที่คือพื้นที่แห่งการเรียนรู้